ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΡΟΝΟΙᾼ

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 21 ΙΟΥΛΙΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 161

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ Ζ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Συνεχίζων ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ τὰς θαυμασίας ὁδηγίας του πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους συμπεριφοράν, ἐκ τῶν ὁποίων ὁδηγιῶν τινας ἀνεπτύξαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον, διαγράφει ἐν τῇ περικοπῇ τῆς Κυριακῆς ταύτης τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ὀφείλουσιν οἱ δυνατοὶ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν νὰ πολιτεύωνται πρὸς τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀσθενεστέρους καὶ ἀδυνάτους. «Ὀφείλομεν», λέγει, «ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν».

Ἀλλὰ ποῖοι εἶναι, πρῶτον, οἱ δυνατοί, καὶ ποῖοι οἱ ἀδύνατοι; Μήπως δυνατοὶ εἶναι οἱ ρωμαλέοι τῷ σώματι, ἢ οἱ πλούσιοι ἢ οἱ κατέχοντες τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα; ἀδύνατοι δὲ οἱ ἀσθενικοὶ τὸ σῶμα, οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ταπεινοὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ κλίμακι; Μήπως δυνατοὶ εἶναι οἱ διαθέτοντες ἄφθονα τὰ παντοειδῆ μέσα πρὸς ἐπιδίωξιν καὶ ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν αὐτῶν, ἀδύνατοι δὲ οἱ διαθέτοντες τὰ ὀλιγώτερα πρὸς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μέσα ἢ οὐδέν; Ναί, καὶ οὗτοι· ἀλλ᾽ ἰδίως

δυνατοὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ὅστις εἶναι ἡ θρησκεία ἡ κατ᾽ ἐξοχὴν πνευματική, εἶναι οἱ ἰσχυροὶ τὴν διάνοιαν, οἱ ἔχοντες ἀκλόνητον καὶ βαθεῖαν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οἱ πλήρεις ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἐν τῇ πίστει ἀδελφοὺς καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπολογίζουσι κανὲν ἐμπόδιον ὅταν πρόκειται νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ χριστιανικὸν καθῆκόν των· δυνατοὶ εἶναι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους οὔτε ἡ θάλασσα οὔτε ἡ ξηρά, οὔτε οἱ γονεῖς οὔτε οἱ ἀδελφοὶ οὔτε οἱ σύντροφοι οὔτε ἡ γυνὴ οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε ἡ ἀπόλαυσις τοῦ πλούτου καὶ ἡ ἄνεσις τῆς ζωῆς, οὔτε αἱ προλήψεις καὶ αἱ δεισιδαιμονίαι οὔτε αἱ κακαὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι, οὔτε φόβος τις οὔτε αὐτὸς ὁ θάνατος πιθανὸς ἢ βέβαιος ἐμποδίζουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ τρέχωσιν ἐγκαταλείποντες τὰ πάντα ἵνα ἐπιτελέσωσι τὸ καθῆκον τὸ ὑπέρτερον, τὸ ὑπεράνω παντὸς ἄλλου καθήκοντος, τὸ καθῆκον τῆς βοηθείας, τῆς ἐνισχύσεως, τῆς σωτηρίας τῶν ἀσθενούντων καὶ κινδυνευόντων. Καὶ ἀδύνατοι εἶναι κατὰ ταῦτα οἱ ἠθικῶς, οἱ ψυχικῶς ἀσθενεῖς, ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ πίστις σαλεύεται καὶ ἐξαφανίζεται εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἐναντίου ἀνέμου πνοήν· ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶναι ἕτοιμοι εἰς τὴν πρώτην δυσχέρειαν τὴν ὁποίαν συναντήσωσι νὰ ἀρνηθῶσι τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος· ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ χριστιανικοῦ των καθήκοντος δὲν προχωροῦσι κατ᾽ εὐθεῖαν καὶ ἀτενῶς πρὸς τὸ καθῆκον βλέποντες καὶ ἐκεῖ τείνοντες ὅλαις δυνάμεσιν, ἀλλ᾽ ἀνὰ πᾶν βῆμα στρέφοντες πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, διαρκῶς βασανιζόμενοι μήπως ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος θὰ ζημιώσῃ αὐτούς, ἢ θὰ ἐπικριθῇ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἢ θὰ προκαλέσῃ εἰς αὐτοὺς δυσκολίας καὶ στενοχωρίας, ἢ προσκρούει εἰς δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις ἐρριζωμένας ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατὰ παραβίασιν τοῦ γνησίου χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ κατὰ παρεξήγησιν καὶ κακὴν ἀντίληψιν τῆς σχετικῆς ἀξίας τῶν διαφόρων ἐπὶ μέρους καθηκόντων. Ὁ δυνατὸς γνωρίζει ἀκριβῶς τί εἶναι ἀληθινὴ πίστις, καὶ λαμβάνων ἀσφαλῆ ὁδηγὸν τὴν ἀληθινὴν χριστιανικὴν ἀγάπην βαδίζει τὸν δρόμον του διὰ σταθεροῦ βήματος· ὁσάκις ἐγκόσμιόν τι βάρος ἐπικάθηται ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸ ἀποσείει ἄνευ δισταγμοῦ· εἰς τὰ ὦτά του δὲν ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν οἱ συριγμοὶ τῶν ἑρπετῶν· ὅ τι εἶναι καθῆκον τὸ ἐκτελεῖ ἀδιστάκτως, ὅ τι

εἶναι παρὰ τὸ καθῆκον τὸ ἀρνεῖται καὶ τὸ ἀποκρούει ἐπίσης ἀδιστάκτως· κωφεύει εἰς πᾶσαν κακὴν εἰσήγησιν, ἀδιαφορεῖ εἰς πᾶσαν πρόληψιν ἢ ἐπίκρισιν· μόνον τέρμα τοῦ δρόμου του γνωρίζει τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χριστιανικοῦ του καθήκοντος καὶ μόνον ὁδηγόν του ἔχει τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἀληθινῆς χριστιανικῆς του ἀγάπης.

Ὡς εἰκός, διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, δὲν εἶναι, δὲν δύνανται νὰ εἶναι πολλοὶ οἱ δυνατοί· τὸ ἰδεῶδες τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι νὰ δημιουργήσῃ πολλοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, ἔτι πλέον νὰ καταστήσῃ πάντας τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ δυνατούς. Ἀλλ᾽ ἐφόσον τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνεται τί πρέπει νὰ συμβῇ; Ὀφείλουσι, λέγει ὁ Ἀπόστολος, οἱ δυνατοὶ νὰ βαστάζωσι τὰς ἀδυναμίας τῶν ἀδυνάτων, καὶ ὄχι νὰ ἀρέσκωσιν εἰς ἑαυτούς, νὰ ἐπιδιώκωσι δηλαδὴ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἱκανοποιοῦσι τὰς ἰδικάς των ἐπιθυμίας, τὴν ἰδικήν των ἄνεσιν καὶ ἀμεριμνησίαν. Ἕκαστος τῶν ἰσχυρῶν ὀφείλει νὰ ζῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον καὶ νὰ πράττῃ τοιαῦτα ἔργα, ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ προκύπτῃ ἀγαθὸν εἰς τὸν πλησίον καὶ ἠθικὴ αὐτοῦ βελτίωσις καὶ χριστιανικὴ τελειοποίησις, κατὰ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ ἔργου τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς Ἀνθρωπότητος ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν οὔτε πρὸς τὰ ὀπίσω οὔτε πρὸς τὰ δεξιὰ οὔτε πρὸς τὰ ἀριστερὰ στραφείς, καὶ ἀδιαφορήσας καθ᾽ ὁλοκληρίαν ἄν, κατὰ τὸν ἀρχαῖον προφήτην, οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὑβριστῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐξετοξεύθησαν καὶ ἐπεσωρεύθησαν ἐπ᾽ Αὐτόν.

Τοῦτο εἶναι τὸ καθῆκον τῶν δυνατῶν χριστιανῶν πάσης ἀποχρώσεως πρὸς τοὺς ἀδυνάτους· οἱ ψυχικῶς δυνατοὶ ὀφείλουσι νὰ μεταδώσωσιν εἰς τοὺς ψυχικῶς ἀδυνάτους τὴν ἠθικὴν αὐτῶν δύναμιν, ἐνισχύοντες τὴν πίστιν αὐτῶν, χειραγωγοῦντες τὴν ἀγάπην καὶ τὰ αἰσθήματά των, στερεοῦντες τὴν ἐλπίδα των εἰς τὸν κοινὸν Σωτῆρα, ἐξεγείροντες τὴν σαλευομένην ἢ ὑπνώττουσαν χριστιανικήν των συνείδησιν, αἴροντες ἐκ τοῦ ψυχικοῦ πεδίου των τὰς ἀκάνθας τῶν κακῶν κοινωνικῶν προλήψεων, δεισιδαιμονιῶν καὶ ἐνδοιασμῶν, ἐμβάλλοντες εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ διὰ τοῦ λόγου τὴν ἀλήθειαν ὅτι μόνη ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη καὶ ἡ ἀδιάλειπτος δι᾽ ἔργων ἐξωτερίκευσις αὐτῆς ἄγει εἰς τὸ γνήσιον τέρμα τοῦ χριστιανικοῦ βίου. Οἱ σωματικῶς δυνατοὶ δὲν πρέπει νὰ φείδωνται κόπων καὶ κινδύ-

νων καὶ θυσιῶν εἰς βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν τῶν σωματικῶς ἀδυνάτων· καὶ οἱ πλούτῳ καὶ ἀξιώματι ὑπερέχοντες δὲν δικαιοῦνται νὰ ἀπολαύωσι μόνοι τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς εὐμαρείας, τὰς ὁποίας τὰ ἀγαθὰ ταῦτα παρέχουσιν εἰς αὐτούς, ἀλλ᾽ ὀφείλουσι νὰ μερίζωνται τὸν πλοῦτον αὐτῶν μετὰ τῶν πτωχῶν καὶ τῶν πεινώντων καὶ γυμνητευόντων, καὶ τὰ ἀξιώματα αὐτῶν νὰ χρησιμοποιῶσι πρὸς διάχυσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἀδυνάτων καὶ ἐνδεῶν.

Αὕτη ἡ κίνησις, αὕτη ἡ ἐργασία τῶν δυνατῶν ὑπὲρ τῶν ἀδυνάτων ἀποτελεῖ καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ κοινωνίας τινός. Ὅπου οἱ δυνατοὶ τῆς πίστεως ἐργάζονται καὶ κινοῦνται δραστηρίως, ἐκεῖ βασιλεύει ὁ Χριστός, ἐκεῖ αὐξάνονται τὰ ἔργα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἐκεῖ πυκνοῦνται ἁλματικῶς αἱ τάξεις τῶν δυνατῶν διὰ τῆς ἐμπεδώσεως τῶν ἀδυνάτων ἐν τῇ ἀληθινῇ χριστιανικῇ πίστει. Ὅπου τοὐναντίον οἱ δυνατοὶ ἀδρανοῦσιν, ἐκεῖ ὁ Χριστὸς ὀνειδίζεται, ἐκεῖ σπάνις χριστιανικῶν ἔργων καὶ πληθώρα ἀτομικῆς τρυφῆς, ἐκεῖ ἀραίωσις τῆς τάξεως τῶν δυνατῶν, λήθη τοῦ καθήκοντος, πώρωσις τῶν συνειδήσεων, ἐπικράτησις τοῦ ὑλισμοῦ καὶ πάντων τῶν συμπαρομαρτούντων δεινῶν.

Ἐμπρός, λοιπόν, οἱ δυνατοί· βαστάσατε, σήμερον μάλιστα ἐν τοῖς κρισιμωτάτοις τούτοις καιροῖς, τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων, ἀναπληροῦντες τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν τὰς ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς διὰ τῶν περισσευμάτων τῆς δυνάμεως ὑμῶν· προσλαμβάνεσθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς, εἰς δόξαν Θεοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΟΜΗΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Α΄

Περὶ τῆς κόμης τῶν κληρικῶν δύο διάφοροι παρ᾽ ἡμῖν ἐξηνέχθησαν μέχρι τοῦδε γνῶμαι. Τινὲς μὲν ἰσχυρίσθησαν ὅτι δῆθεν ἀνέκαθεν οἱ κληρικοὶ μακρὰν ἔτρεφον κόμην, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἰουδαίων Ναζιραίων, ὅτι ἑπομένως πρέπει νὰ μείνῃ ὡς ἔχει ἡ κόμη τῶν κληρικῶν [1], ἕτεροι δ᾽ ἀντιθέτως, ὅτι τὸ τρέφειν τοὺς κληρικοὺς

[1] *Διονυσίου Λάτα,* Ἀρχιεπ. Ζακύνθου, «Σιών» 1884 ἀριθμ. 173, 1886 ἀριθμ. 274, 1889 ἀριθμ. 395.

κόμην ἀντίκειται καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ εἰς τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι τούτου ἕνεκα δέον νὰ κείρωσι τὴν κόμην οἱ κληρικοί[1]. Ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν πρώτων ἐστηρίχθη ἐπὶ παραδείγματος ἀνυπάρκτου, διότι οἱ Ναζιραῖοι ἔτρεφον μὲν μακρὰν κόμην, ἀλλ' εὐχῆς ἕνεκεν καὶ ἐπὶ χρόνον ὡρισμένον, μεθ' ὃν κόπτοντες αὐτὴν προσέφερον ἀνάθημα τῷ Θεῷ, ὡς καὶ ὁ ἀπόστ. Παῦλος ἔπραξε (Πράξ. 18, 18). Ὅτι δε ἡ γνώμη τῶν δευτέρων ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν πρᾶξιν καὶ τὰς κανονικὰς διατάξεις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας δύναται νὰ καταδειχθῇ διὰ τῆς ἱστορικῆς τοῦ ζητήματος ἐπισκοπήσεως.

* *
*

Ἡ ρῆσις τοῦ ἀποστ. Παύλου ἐν τῇ Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ (11, 14) «Ἀνὴρ ἐὰν κομᾷ ἀτιμία αὐτῷ ἐστι», ὑπό τε τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου[2] καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων ἡρμηνεύθη ἐν τῇ ἐννοίᾳ ρητῆς ἀπαγορευτικῆς ἀποστολικῆς διατάξεως περὶ τῆς κόμης τῶν ἀνδρῶν, τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἐν ταῖς λεγομέναις «Διαταγαῖς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων», ἔργῳ τοῦ τέλους τοῦ γ΄ αἰῶνος, ρητῶς ἀπαγορεύεται τοῖς χριστιανοῖς τὸ τρέφειν τὴν κόμην[3]. Κλήμης ὁ πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας († πρὸ τοῦ 215) ἐπετίθετο δριμύτατα κατὰ τῶν μὴ συμμορφουμένων πρὸς τὴν γνώμην καὶ συνήθειαν τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ μὴ τρέφειν τοὺς χριστιανοὺς κόμην[4].

Ὅ,τι δὲ ὡς ἀποστολικὴ διάταξις πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς ἐπεβάλλετο, εἰδικώτερον καὶ ἐπιτακτικώτερον ἔδει νὰ ἐπιβληθῇ τοῖς κληρικοῖς. Μοναδικὸν παράδειγμα κληρικοῦ κατὰ τὸν δ΄ αἰῶνα τρέφοντος κόμην ἀναφέρεται τὸ τοῦ ἐπισκόπου τῶν Σκυθῶν Θεοτίμου, «φασὶ δὲ κομήτην αὐτὸν διαμεῖναι καθ' ὃ σχῆμα φιλοσοφεῖν ἀρξάμενος ἐπετήδευσεν»[5], ἐνῷ πάντες καὶ οἱ ἐκ τῶν τάξεων τῶν μακρὰν συνήθως

---

1 *Κωνσταντίνου Καλλινίκου*, πρωτοπρεσβυτέρου, Κόμη καὶ γένειον παρὰ τοῖς κληρικοῖς, «Ἐκκλησιαστ. Φάρος» Ἀλεξανδρείας ΙΓ΄ 1914, σ. 219-332, «Ἐκκλησιαστ. Κῆρυξ» Κύπρου Δ΄ 1914, σ. 509-523. Πρβλ. *Βασιλ. Ἀντωνιάδου*, Ἡ κόμη τοῦ ἡμετέρου κλήρου, ἐν τῇ «Σαββατιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει» ΚΠόλεως Α΄ 1877-78, τεῦχ. α΄ ἀριθμ. 4. 6. 8. *Μελετίου Σακελλαροπούλου*, ἐν τῷ «Ἱερῷ Συνδέσμῳ» Β΄, 1896, σ. 92.

2) Πατρολ. *Migne* (ἑλλην. σειρά) 61, 217. 8.

3 Πατρολ. *Migne* 1, 564.

4 Πατρολ. *Migne* 8, 576.

5 *Σωζόμενος*, Ἐκκλησ. Ἱστορία 7, 62.

κόμην τρεφόντων Ἑλλήνων φιλοσόφων προσερχόμενοι εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου εἰσαγόμενοι, ἔκειρον τὴν κόμην. Τοῦτο ἔπραξε κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ ἁγ. Γρηγορίου Θεολόγου († 389) ὁ Μάξιμος κυνικὸς φιλόσοφος, θελήσας νὰ καταλάβῃ τὸν πατριαρχικὸν τῆς ΚΠόλεως θρόνον[1]. Ὡς δὲ παράδοξον ἐφαίνετο χριστιανὸς κληρικὸς νὰ τρέφῃ κόμην, ὁμοίως παράδοξον ἦτο ἐθνικὸς νὰ μὴ τρέφῃ κόμην. Παρ᾿ ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ ἱστορικοῦ ἔχομεν τὴν πληροφορίαν ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης «ἐν χρῷ κειράμενος τὸν τῶν μοναχῶν ὑπεκρίνετο βίον»[2]. Κατ᾿ ἐξοχὴν δὲ οἱ μοναχοὶ ἔδει νὰ κείρωσι τὴν κόμην, τούτου ἕνεκα ὁ ἅγ. Ἰωάννης Χρυσόστομος διεμαρτύρετο κατὰ τῶν μοναχῶν, οἵτινες καρηκομόωντες περιήρχοντο τὰς πόλεις, ὡσαύτως ὁ ἅγ. Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐπετίθετο κατ᾿ ἐκείνων τῶν μοναχῶν, οἵτινες ἔτρεφον τὴν κόμην παρὰ τὴν ρητὴν ἀπαγόρευσιν τῆς Ἐκκλησίας κείροντες τὸν πώγωνα[3], ἐνῷ τὸ τελευταῖον τοῦτο ρητῶς ὑπ᾿ αὐτῆς τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἀπαγορεύεται (Λευϊτ. 19, 27). Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἱερεῖς τῶν Δονατιστῶν ἐν Ἀφρικῇ μέχρις ὑπερβολῆς ἔκειρον τὴν κόμην, ξυρίζοντες τὴν κεφαλήν, προὐκάλεσαν τὴν μομφὴν τοῦ Ὀπτάτου, ἐπισκόπου Μιλέβης τῆς Νουμιδίας, κατὰ τὸν δ´ αἰῶνα[4]. Μικρόν τι μετ᾿ αὐτὸν ὁ λατῖνος πρεσβύτερος Ἱερώνυμος συνεβούλευε τοὺς χριστιανοὺς ἱερεῖς νὰ μὴ ξυρίζωσι τὴν κεφαλήν, ὡς ἔπραττον οἱ ἱερεῖς τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Σαράπιδος, οὔτε ν᾿ ἀφίνωσι μακρὰν τὴν κόμην ὡς οἱ «κομψευόμενοι», οἱ «βάρβαροι» καὶ οἱ «παλαισταί», οὐδὲ νὰ πλέκωσι στεφάνους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τῆς κόμης, ἀλλὰ νὰ κόπτωσι μόνον τὰς τρίχας, οὕτως ὥστε νὰ μένῃ ἡ κεφαλὴ ἐλευθέρα[5].

Κατὰ τὰς πληροφορίας ταύτας, ἀναγομένας μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ε´ αἰῶνος, ἐθεωρεῖτο ἐπιβεβλημένη τοῖς χριστιανοῖς κληρικοῖς ἡ κουρὰ μὲν τῆς κόμης, ἡ διατήρησις δὲ τοῦ πώγωνος. Πάντως δὲ ἡ κουρὰ τῆς κόμης ἐπεβλήθη καὶ τοῖς λαϊκοῖς καθόλου χριστιανοῖς ἐν ἀντιθέσει καὶ πρὸς τοὺς τρέφοντας κόμην ἐθνικούς, ἀλλ᾿ ὅταν μικρὸν

---

[1] Πατρολ. *Migne* 35, 1230.
[2] *Σωκράτους*, Ἐκκλησ. Ἱστορία 3, 1.
[3] Πατρολ. *Migne* 42, 765-768.
[4] Πατρολ. *Migne* ser. lat. 11, 978. 9.
[5] Πατρολ. *Migne* ser. lat. XXV, 427-448.

κατὰ μικρὸν ὁ ἐθνισμὸς ἐξέπεσε καὶ ἐξηφανίσθη, ἤρξαντο μὲν πάλιν οἱ λαϊκοὶ χριστιανοὶ τρέφοντες κόμην, αὐστηρῶς ὅμως τοῦτο ἀπηγορεύετο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῖς κληρικοῖς. Ὄχι δὲ μόνον ἔκειρον τὴν κόμην οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ἐξύριζον μέρος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ϛ′ αἰῶνος καὶ ἑξῆς. Κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον ἔχομεν διάταξιν τῆς ἐν Τολήτῳ τῆς Ἰσπανίας συνελθούσης Συνόδου, καθ' ἣν οἱ κληρικοὶ ὤφειλον νὰ ξυρίζωσι τὴν κεφαλὴν μόνον περὶ τὴν κορυφήν. Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο ἔπραττον καὶ οἱ Ἀρειανοί, οἵτινες ἴσχυον ἔτι ἐν Ἰσπανίᾳ, ἡ αὐτόθι τῷ 633 συνελθοῦσα δ′ Σύνοδος ἐν τῷ 44 κανόνι αὐτῆς ὥρισεν ὅπως οἱ ὀρθόδοξοι μὴ ξυρίζωσι μόνον τὴν κόμην περὶ τὴν κορυφήν, ὡς οἱ Ἀρειανοί, ἀλλὰ πλατύτερον, ἀφίνοντες τὸ κάτω μέρος τῆς κόμης δίκην στεφάνου. Παρομοία τῆς κόμης κουρὰ ὑπῆρχε καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀλλὰ λίαν ἐνωρὶς παρουσιάσθη διαφορά τις μεταξὺ τῆς ἑλληνικῆς (tonsura Pauli) καὶ τῆς λατινικῆς (tonsura Petri) κουρᾶς τῆς κόμης[1]. Παρ' ἡμῖν ἐπεκράτησεν ἡ στρογγύλη κουρὰ τῆς κεφαλῆς, συμβολίζουσα τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ζωῆς, «ἡ δὲ τῶν τριχῶν ἀπόκαρσις ἐμφαίνει τὴν καθαρὰν καὶ ἀσχημάτιστον ζωήν», ἔγραφε κατὰ τὸν ϛ′ αἰῶνα ὁ συντάξας τὰ εἰς τὸν Διονύσιον Ἀρεοπαγίτην ἀποδιδόμενα συγγράμματα[2]. Ταύτης τῆς ἑλληνικῆς στρογγύλης κουρᾶς «στεφάνης» ἢ «παπαλήθρας» μνεία ὑπάρχει παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι τοῦ ζ′ αἰῶνος.

Ταύτην πάντως ἔχει ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ Πενθέκτη Σύνοδος ἐν τέλει τοῦ ζ′ αἰῶνος (692), ἐπιτάσσουσα διὰ τοῦ 21 κανόνος αὐτῆς· «Οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικῶς ὑπεύθυνοι γινόμενοι καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ τε καὶ διηνεκεῖ καθάρσει ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ τῶν λαϊκῶν ἀπωθούμενοι τόπῳ, εἰ μὲν ἑκουσίως πρὸς ἐπιστροφὴν ὁρῶντες ἀθετοῦσι τὴν ἁμαρτίαν, δι' ἣν τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασι, καὶ ταύτης τέλεον ἀλλοτρίους ἑαυτοὺς καθιστῶσι, τὸ τοῦ κλήρου κειρέσθωσαν σχήματι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐθαιρέτως αἱρήσονται, καθάπερ οἱ λαϊκοὶ τὴν κόμην ἐπιτρεφέτωσαν, ὡς τὴν ἐν κόσμῳ ἀναστροφὴν τῆς οὐρανίου ζωῆς προτιμήσαντες»[3]. Ἡ φράσις τοῦ κανόνος τούτου «τῷ τοῦ κλήρου κει-

---

[1] *Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου*, Ἱστορικαὶ μελέται, Ἐν Ἱεροσολύμοις 1907, σ. 164. 165.

[2] Πατρολ. *Migne* 3, 856. 7.

[3] *Ράλλη* καὶ *Ποτλῆ*, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, Β′, 352.

ρέσθωσαν σχήματι» σημαίνει ἀκριβῶς τὴν στεφάνην λεγομένην ἢ παπαλήθραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν κληρικῶν, ἡ δ' ἑτέρα φράσις «καθάπερ οἱ λαϊκοὶ τὴν κόμην ἐπιτρεφέτωσαν», σημαίνει τὴν ἀποφυγὴν τῆς παπαλήθρας. Ἡ Σύνοδος ἐπιτάσσει ὅπως οἱ τέως κληρικοί, καθαιρούμενοι ἕνεκα κανονικοῦ παραπτώματος, ἀφίνωσι νὰ τρέφηται τὸ περὶ τὴν κορυφὴν μέρος τῆς κόμης. Ὅτι δὲ ἡ φράσις «καθάπερ οἱ λαϊκοὶ τὴν κόμην ἐπιτρεφέτωσαν» δὲν σημαίνει τὸ μακρὰν τρέφειν τοὺς κοσμικοὺς κόμην καθόλου ὑποδηλοῖ ὁ 96 κανὼν τῆς Συνόδου, ἐν ᾧ αὕτη ἐπιτιμᾷ τοὺς κοσμικοὺς ἐκείνους «τοὺς τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας πρὸς λύμην τῶν ὁρώντων ἐν ἐπινοίαις ἐμπλοκῆς εὐθετίζοντας καὶ διασκευάζοντας καὶ δέλεαρ προτιθέντας ἐντεῦθεν τοῖς ἀστηρίκτοις» [1].

Κατὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ ϛ′ αἰῶνος καὶ ἑξῆς ἡ ἀπόκαρσις τῆς κόμης τῶν κληρικῶν ἐγίνετο καθ' ὡρισμένον σχῆμα, ἀλλὰ τοῖς μοναχοῖς ἐπεβάλλετο τελεία καὶ πλήρης τῆς κόμης κουρά. Ὅθεν τὴν προσέλευσιν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον ἔν τινι μονῇ γενικῶς οἱ χρονογράφοι τῶν βυζαντινῶν χρόνων καλοῦσι συνήθως ἀπόθεσιν τῆς κοσμικῆς τριχός. Κατὰ δὲ τὴν ἀκολουθίαν τῆς κουρᾶς τῶν μοναχῶν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς σχετικῆς εὐχῆς ὁ ἱερεὺς «κείρει σταυροειδῶς» τὸν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον προσερχόμενον, λέγων· «Κείρεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς . . .», εἶτα «ἀποκείρει αὐτὸν ἕτερος ἐν τῷ νάρθηκι, ψαλλόντων τῶν συμπαρεστώτων μοναχῶν τὸν Ἄμωμον . . .» καὶ μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου «εἰσέρχεται ὁ κουρευθεὶς ἀπὸ τοῦ νάρθηκος εἰς τὸν ναὸν ψαλλόντων τῶν ἀδελφῶν . . .». Καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ «μικροῦ, λεγομένου, σχήματος» μετὰ τὰς διαφόρους ἐρωτήσεις ἐπιδίδει ὁ ἱερεὺς τὸ ψαλλίδιον καὶ κείρει αὐτὸν λέγων «ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν κείρεται τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς . . .» [2]. Διὰ τῆς κουρᾶς ἐσυμβολίζετο ἡ τῆς ταπεινώσεως πρώτη μοναχικὴ ἀρετή, ἐντεῦθεν καί τινες γυναῖκες διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἔκειρον τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς, ὡς καταφαίνεται ἐκ τοῦ 17 κανόνος τῆς ἐν Γάγγρᾳ Συνόδου.

(Ἀκολουθεῖ)

---

[1] *Αὐτόθι*, 533.

[2] *Goar*, Εὐχολόγιον sive Rituale græcorum, 1730, σ. 478. 483.

Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΚΑΙ Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

(Συνέχεια τῆς σελ. 376).

Τοιαύτη ἐν χρονογραφικῇ συντομίᾳ ἦτο ἡ τοῦ γαλλικανισμοῦ κίνησις, ἥτις ἀποδεικνύει τὴν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας πάλην τοῦ φιλελευθέρου γαλλικοῦ πνεύματος, τοῦ καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ ἐπικρατοῦντος, ἐναντίον τοῦ ἀπολυταρχικοῦ τοῦ παπισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπιδιῶκον τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ὑψίστου χριστιανικοῦ σκοποῦ, τῆς ἑνώσεως δηλ. πάντων τῶν χριστιανῶν ὑπὸ ἑνιαίαν διοίκησιν, τὴν τοῦ Πάπα, οὐδέποτε ἐπέτυχε οὐδὲ θέλει ἐπιτύχει τοῦτο, ἀκριβῶς διότι ὁ τρόπος καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν τοῦτο ἐπιδιώκεται, εἶναι καθαρῶς ἀντιχριστιανικὰ καὶ ἄντικρυς ἐναντίον τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου: «ὅπου πνεῦμα Κυρίου ἐκεῖ καὶ ἐλευθερία»!

III.

Ἀπέναντι νῦν τῆς τοιαύτης γαλλικανικῆς Ἐκκλησίας ποία ἡ θέσις τῆς ὀρθοδόξου ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἑνώσεως;

Εἶναι φανερὸν ὅτι σήμερον, καθ' ἃ ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, δὲν ὑπάρχει Γαλλικανικὴ Ἐκκλησία, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως προκύπτει ὅτι, ἂν ἀπὸ τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἑξῆς δὲν ὑπάρχει τύποις γαλλικανικὴ Ἐκκλησία, ἐν τούτοις εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ νὰ ὑπάρχῃ αὕτη ἐν ὅλῳ αὐτῆς τῷ γαλλικανικῷ μεγαλείῳ· οὐδὲ εἶναι δυνατὸν ὑποταγὴ μακροχρόνιος εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Βατικανοῦ ἀλανθάστου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν τελείαν κατάπνιξιν τοῦ φιλελευθέρου γαλλικοῦ αἰσθήματος καὶ τοῦ φιλελευθέρου γαλλικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἀκάθεκτον φανερούμενον ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασι, τῶν ὁποίων ἄλλως φυσικὴ κατάστασις εἶναι ὁ δεσμός, δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ καὶ πάλιν νὰ ἀναλάμψῃ ἐν ὅλῳ του τῷ μεγαλείῳ καὶ ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς τοιούτοις, ἀφοῦ τούτων ὑπόστασις εἶναι ἡ ἐλευθερία.

Δὲν συζητεῖται λοιπὸν ἡ θέσις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπέναντι τῆς σημερινῆς γαλλικανικῆς, ἥτις εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ παπική,

καὶ ἡ ἀπέναντι τῆς ὁποίας θέσις θέλει ἰδιαιτέρως ἐξετασθῇ, ἀλλ' ἀπέναντι τῆς γαλλικανικῆς Ἐκκλησίας τῆς αὔριον καὶ πιθανῶς τῆς εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὸν πόλεμον, οὗτινος τὰ ἀποτελέσματα δὲν θὰ εἶναι ἄλλα ἢ ἡ τελεία ἀποκατάστασις ἐν πᾶσι τῆς καλῶς ἐννοουμένης ἐλευθερίας, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικὸν πάντων τῶν μετὰ τῆς Γαλλίας συμπολεμούντων λαῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσωσιν ἀνεπηρέαστον τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐν Γαλλίᾳ κατάστασιν.

Δὲν εἶναι μόνον εὐχὴ ἐνδόμυχος, ἀλλὰ καὶ ἐλπὶς καὶ πεποίθησις πηγάζουσα ἐκ τῆς ἰδέας τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν φανερῶν πλέον σκοπῶν τῆς διεξαγομένης γιγαντομαχίας καὶ βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἱστορίας ὅτι ἡ πρώτη ἐλευθερία, ἥτις θέλει ἀποκατασταθῇ μετὰ τὸν πόλεμον, θὰ εἶναι ἡ καλῶς ἐννοουμένη, ἐπαναλαμβάνομεν, ἐλευθερία τοῦ πνεύματος. Τῆς τοιαύτης λοιπὸν ἀποκαταστάσεως τῆς ἐλευθερίας ἄμεσον δὲν θὰ εἶναι ἀποτέλεσμα ἡ ἀποσκίρτησις, ἰδίᾳ ἐν Γαλλίᾳ, τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ καθολικισμοῦ, ὅστις ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀληθῆ ἔκφανσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ, ὅστις συνετέλεσεν εἰς τὴν παραμόρφωσιν τοῦ ἀληθοῦς χριστιανικοῦ πνεύματος; Καὶ εὐθὺς ὡς οὕτω γεννηθῇ ἢ μᾶλλον ἀναγεννηθῇ καὶ πάλιν ἡ ἐλευθέρα γαλλικανικὴ Ἐκκλησία δὲν εἶναι φανερὸν ὅτι θὰ τείνῃ ἀμέσως πρὸς ταύτην τὴν χεῖρα ἡ πρεσβυτέρα ἀδελφὴ ὀρθόδοξος, παντελῶς ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν λόγῳ τοῦ πρωτείου καὶ τοῦ ἀλαθήτου παρουσιαζομένας μικροδιαφοράς, αἵτινες καὶ πρότερον, πρὸ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ πρωτείου καὶ ἀλαθήτου, ὑπάρχουσαι οὐδαμῶς ἴσχυον ὅπως διαταράξωσι τὴν εἰρήνην καὶ διακόψωσι τὴν ἑνότητα τοῦ «ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος», ἵνα κατὰ Εἰρηναῖον ὁμιλήσωμεν;

Καὶ ἀληθῶς πᾶς θεολόγος μελετῶν καὶ ἐπισταμένως ἐξετάζων τὰ τοῦ σχίσματος τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ σήμερον μετὰ χιλιετῆ χωρισμόν, δὲν εἶναι δυνατὸν εἰμὴ νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι πᾶσαι αἱ φερόμεναι διαφοραὶ ἔν τε τῇ λατρείᾳ καὶ τῷ δόγματι (filioque) οὐδαμῶς ἱκαναὶ εἶναι ὅπως δικαιολογήσωσι τὸν χωρισμὸν καὶ τὸ σχίσμα. Ἡ ἐμβριθὴς μελέτη, ἡ γνῶσις τῆς ἱστορίας καὶ ἡ παρακολούθησις τῆς σχετικῆς φιλολογίας οὐδεμίαν καταλείπουσι περὶ τούτου ἀμφιβολίαν. Ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία τῆς σήμερον οὐδαμῶς διαφέρει τῆς πρὸ τοῦ θ' αἰῶνος δυτικῆς Ἐκκλησίας, πλὴν τοῦ ἑνὸς μο-

ναδικοῦ σημείου, ὅπερ ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἡ ἀληθὴς πέτρα σκανδάλου καὶ τὸ ἀληθὲς σινικὸν τεῖχος χωρισμοῦ, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πρωτεῖον καὶ τὸ ἀλάθητον. Πάντες οἱ ἀγῶνες περὶ τοῦτο συνήφθησαν καὶ τοῦτο παρήγαγε καὶ διατηρεῖ τὸ σχίσμα· αἰρομένου τούτου ἡ κατάστασις ἐπανέρχεται εἰς τὴν προσχισματικὴν περίοδον καὶ αἱ Ἐκκλησίαι Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς ἑκάστη μὲ τὸν ἴδιον χαρακτῆρα καὶ τὰ ἴδια γνωρίσματα τὰ ἐκ πολλῶν καὶ ποικίλων λόγων διαμορφωθέντα εἶναι πάλιν αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι ἡνωμέναι καὶ ἠδελφωμέναι, ἀλληλοβοηθούμεναι καὶ ἀλληλοϋπερασπιζόμεναι πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ὑψίστης αὐτῶν ἀποστολῆς. Κατὰ ταῦτα εὐθὺς ὡς ἡ Ἐκκλησία τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, συμφώνως πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὴν ἱστορίαν της καὶ συμφώνως πρὸς τὸ φιλελεύθερον γαλλικὸν πνεῦμα, ἀποτινάξῃ τὸν παπικὸν ζυγὸν τοῦ ἀλαθήτου, εὐθὺς ἀμέσως δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου ὡς προσφιλὴς ἀδελφὴ καὶ νὰ συνενωθῇ πρὸς ταύτην, κρατοῦσα πάντα τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ καὶ γνωρίσματα, πρὸς κοινὴν συνεργασίαν διὰ τὴν κοινὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολήν.

Αὕτη εἶναι ἡ θέσις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπέναντι τῆς γαλλικανικῆς. Ἀλλὰ ποία νέα δόξα ἐπιφυλάσσεται εἰς τὸ εὐγενὲς γαλλικὸν ἔθνος διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτελέσεως τοῦ τοιούτου κοσμοϊστορικοῦ γεγονότος! Ἡ Γαλλία ἀπὸ τῆς 14ης Ἰουλίου τοῦ 1789 θεωρεῖτο καὶ εἶναι ἡ μήτηρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν, ἐναντίον τῆς τυραννίας καὶ τῆς βαρβαρότητος διὰ τῆς ἐκπορθήσεως τῆς Βαστίλλης, τοῦ πρώτου τούτου συνθήματος τῆς ἐλευθερίας. Ἡ Γαλλία, ὡς φαίνεται, προορίζεται ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας νὰ γίνῃ καὶ ἡ μήτηρ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν ἐναντίον τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ διὰ τῆς ἀποκηρύξεως τοῦ ἀλαθήτου Βατικανοῦ, τοῦθ' ὅπερ πάλιν θὰ ἀποτελέσῃ τὸ σύνθημα τῆς γενικῆς ἀποκηρύξεως τῆς παπικῆς μεσαιωνικῆς αὐθεντίας ἐκ μέρους πάντων τῶν λαῶν τῶν ὑπ' αὐτὴν στεναζόντων.

Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἢ ἡ ἀποκατάστασις τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἀληθῆ καθολικὸν καὶ πραγματικὸν χριστιανικὸν χαρακτῆρα αὐτῆς, ὅπερ πάλιν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἕνωσις ὁλοκλήρου τοῦ καθολικοῦ κόσμου Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς καὶ ἡ διὰ

τούτου ἐκπλήρωσις τῶν ἀψευδῶν τοῦ Κυρίου περὶ ἑνότητος ἐπαγγελιῶν: «Ἡ ἑνότης ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ ἀγάπῃ».

Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΘΡΑ

Μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου.
(Ματθ. ς΄ 2).

Γνωρίζετε καλῶς τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος, τῆς φήμης, τῆς ἐπιδοκιμασίας, καὶ σᾶς ἀρέσει νὰ τὸν ἀκούετε, ὅταν ἐξ ἀποστάσεως σαλπίζῃ τὸν ἔπαινόν σας. Κυττάξατε ἐκ τοῦ πλησίον καὶ θὰ εὕρετε ἀνὰ πᾶν βῆμα ἐν τῇ ζωῇ σας παραλλαγὰς τῆς γλυκείας ἐπῳδοῦ: ἔπαινος τοῦ ἐγώ.

Ὦ! πόσον ἐπινοητικοὶ καθιστάμεθα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ μας! Κάμνομεν χιλίους ἑλιγμούς· ἐπαινοῦμεν ἑαυτοὺς μετὰ μεγίστης δῆθεν μετριοφροσύνης· πολλάκις μάλιστα προσποιούμεθα ὅτι τοῦτο γίνεται τυχαίως· ἡ μεγαλητέρα ἐπιτηδειότης εἶναι τὸ νὰ θέσωμεν μὲ τρόπον εἰς τὸ στόμα τῶν ἄλλων τὴν σάλπιγγα, ἡ ὁποία θὰ διαλαλήσῃ τὴν φήμην ἡμῶν... Ἀφοῦ γίνῃ τοῦτο φαινόμεθα ἐκπεπληγμένοι, ἀλλ᾽ ὅμως εἴμεθα κατὰ βάθος ὑπερήφανοι, διότι τίποτε δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς πλέον εὐάρεστον τῆς συμφωνίας ταύτης τῶν ἐπαίνων, ἐπαξίων ἢ μή.

Καὶ ἰδοὺ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ κραυγάζει: «Σιωπή! σιωπή, χάριν σοῦ, χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας σου, ὡς ἀνθρώπου, σιωπή, χάριν τῶν ἄλλων». Ἠθικολόγος τις εἶπέ ποτε: «Θέλετε νὰ λέγωσιν οἱ ἄλλοι τὸ καλόν σας; μὴ τὸ λέγετε σεῖς οἱ ἴδιοι». Σιωπή, ἰδίως χάριν Ἐμοῦ τοῦ Θεοῦ σας, τοῦ Κυρίου σας, διότι τὸ καλὸν τὸ ὁποῖον κάμνετε ὑπὸ τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου χάνει πλέον τὴν ἀξίαν του καὶ ἀπομένει τὸ ἐγώ, τὸ ματαιόδοξον, τὸ πανταχοῦ παρόν, τὸ πάντοτε πρόθυμον νὰ ἐπιδεικνύεται.

Ἔμπροσθέν σου σήμερον ἀνοίγονται δι᾽ ὅλην σου τὴν ζωὴν δύο δρόμοι: τὸ καλόν, προηγούμενον ἢ ἀκολουθούμενον ἀπὸ τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ καλόν, ἐπιτελούμενον ἐν σιγῇ, ἀθορύβως... Ἔκλεξον τὸν δρόμον τοῦτον, τὸν ἀξιοπρεπῆ, εὐγενῆ, μετριόφρονα, χριστιανικόν. Ὅταν σιγήσῃ ἡ σάλπιγξ τῆς ματαιοδοξίας, τότε μόνον θὰ ἀκούσῃς εἰς τὰ βάθη τῆς συνειδήσεώς σου διὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ᾄδουσαν ἀλλὰ διὰ σὲ μόνον, τὴν γλυκεῖαν καὶ χαρμόσυνον ἐπῳδόν: «Εὖγε».

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) Ε. Α. Κ.

ΑΝΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ

Ὁ ἄριστος γνώστης τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν κ. ***Δ. Γρ. Καμπούρογλους*** ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» (ἀριθ. 8425) περισπούδαστον μελέτημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ παλαιὰ Ἐπισκοπὴ τῶν Ἀθηνῶν». Ὁ συγγραφεὺς τοῦ μελετήματος τούτου φρονεῖ ὅτι μέχρι τῆς μετατροπῆς τοῦ Παρθενῶνος εἰς ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς χρόνοὺς ἴσως τῆς ἐλεύσεως εἰς Ἀθήνας τοῦ αὐτοκράτορος Κώνσταντος τοῦ β΄, ὡς πρώτην μὲν ἑστίαν τῶν χριστιανῶν ἐν Ἀθήναις δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὸν παρὰ τὸν Λυκαβητὸν δρομικὸν ναόν, ὡς δευτέραν δὲ τὸν εἰς τὴν νησῖδα τοῦ Ἰλισσοῦ μέγαν δρομικὸν ναόν, ἐκεῖ δέ που, κατὰ τὴν Παναγίαν τῆς Πέτρας, δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν οἰκοῦντα καὶ τὸν ἐπίσκοπον Μόδεστον καὶ τοὺς διαδόχους του, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀθηναΐδος (τῆς Ἀθηναίας αὐτοκρατείρας Εὐδοκίας) ἀπὸ τοῦ 421 καὶ ἑφεξῆς. Ἐν τούτοις — προσθέτει —

> χωρὶς νὰ ἀφαιρέσωμεν τοὺς προθέτους αὐτοὺς τίτλους, καὶ ἴσως ἐκτάκτους καὶ τιμητικούς, οὔτε ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα, οὔτε ἀπὸ τὰ Προπύλαια, φρονοῦμεν ὅτι τακτικὴ Καθεδρικὴ Ἐκκλησία ἦτο τότε ὁ παρὰ τὸν Ἄρειον Πάγον δρομικὸς ναὸς τοῦ ἁγ. Διονυσίου, . . . ἡ δὲ Ἐπισκοπὴ ἔκειτο ἐκεῖ που πλησίον, ὡς εὐκτηρίου χρησιμευούσης τῆς κατόπιν παρὰ τῶν Φράγκων καταληφθείσης Ὑπαπαντῆς . . . Τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Διονυσίου ὡς καθεδρικὴν καὶ τὴν παρ᾽ αὐτῇ Ἐπισκοπὴν δεχόμεθα ὡς ὑφισταμένας μέχρι τοῦ ἔτους 1204, μεθ᾽ ὃ κατέρχονται οἱ ἐπίσημοι ὀρθόδοξοι εἰς τὸ Τετράγωνον τῶν Ἀνέμων. Τότε γίνεται Καθεδρικὴ ἡ Σωτείρα τοῦ Σταροπαζάρου, Ἐπισκοπὴ δὲ ἡ περιοχή, ἣν κατέχει σήμερον ἡ ὑπ᾽ ἀριθ. 7 τῆς ὁδοῦ Μάρκου Αὐρηλίου οἰκία Μεντζελίδου, τοῦ ἐν αὐτῇ ἐκκλησιδίου τῆς Παναγίας τῆς Ζώνης ὁρισθέντος ὡς εὐκτηρίου. Ἐπέρχεται κατόπιν Μωάμεθ ὁ Β΄ ὁ Κατακτητὴς καὶ διώκονται οἱ χριστιανοὶ καὶ ἀπὸ ἐδῶ (τῷ 1458 ἢ 1460) μετατρεπομένης τῆς καθεδρικῆς των ἐκκλησίας εἰς τιμητικὸν δι᾽ αὐτὸν τζαμί . . . Ὁ Μητροπολίτης ἐπανέρχεται καὶ πάλιν εἰς τὰ παλαιά του ὀλημέρια τῆς ὁδοῦ Βουλευτηρίου, ἕως ὅτου σεισμὸς μετὰ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος διαρρηγνύει τὸν οἶκόν του καὶ ἡ βενετικὴ ἐπιδρομὴ ἐρημώνει τὰς Ἀθήνας τῷ 1688.
>
> Κατὰ τὴν ἀνασύστασιν τῆς πόλεως, περὶ τὸ 1700, καθεδρικὴ μὲν ἐκκλησία εἶνε ὁ ἅγ. Παντελεήμων, εὐκτήριον δὲ ἴσως Παναγία ἡ Χρυσοπελεκαρίχη ἢ Χρυσοπολυχαρίχη . . . Ὁ ἅγ. Παντελεήμων ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε καθεδρικὸς ναὸς μέχρι τοῦ 1821, ἡ Ἐπισκοπὴ ὅμως περιελάμβανεν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ 18ου αἰῶνος τὸν χῶρον, ὃν κατέχει σήμερον ἡ ἐκκλησία Μητρόπολις μετὰ τῆς ἀπέναντι πλατείας.

Ὁ κ. Καμπούρογλους παραθέτει εἶτα τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ὑπερθύρου τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης, ἀναφέρουσαν τὴν δαπάνῃ τοῦ Ἀθηνῶν Βαρθολομαίου (1767) διακόσμησιν τῆς Μητροπόλεως.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

Ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐν Εὐρώπῃ.—Κατὰ τὰς πρὸς τὸν ἡμέτερον τύπον τηλεγραφικὰς ἐκ Ρώμης καὶ Παρισίων εἰδήσεις, ἡ Α. Π. ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐν Ρώμῃ βραχεῖαν διατριβὴν ἐπεσκέφθη τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν κ. Σοννῖνο συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐν Ρώμῃ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Κορομηλᾶ, ὅστις καὶ παρέθηκεν ἐν τῇ ἑλληνικῇ πρεσβείᾳ γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Α. Πανιερότητος. Ἡ Α. Π. ἀνεχώρησεν ἐκ Ρώμης τῇ 15 ὑπερμεσοῦντος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του, τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως διαθεσάσης εἰδικὸν βαγόνιον μετὰ κλινῶν, ἐν τῷ σταθμῷ δ' ἀπεχαιρέτισαν αὐτὴν πλὴν τοῦ κ. Κορομηλᾶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ρώμῃ προκρίτων καὶ ἀντιπροσωπεία τῆς Ἰταλ. Κυβερνήσεως. Τὴν Α. Παν. φθάσασαν εἰς Παρισίους ὑπεδέχθη ὁ τῆς ἐν Παρισίοις ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας προϊστάμενος πανοσ. ἀρχιμ. κ. Γερμανὸς Βασιλάκης καὶ πολλοὶ πρόκριτοι τῆς ἑλληνικῆς παροικίας.

Θεολογικὴ Σχολή.—Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» (9 Ἰουλ. 1918, ἀριθ. 161) ἐδημοσιεύθησαν τρεῖς προκηρύξεις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, δι' ὧν προσκαλοῦνται οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὰς κενὰς ἕδρας τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς, τῆς ἀπολογητικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τῆς θεολογίας, καὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν προκηρύξεων ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοὺς τίτλους των μεθ' ὑπομνήματος περὶ τῶν σπουδῶν καὶ τῆς δράσεώς των, ὡς καὶ ἀνάλυσιν τῶν ἐπιστημονικῶν των ἐργασιῶν.

Ἐκκλησιαστ. Ριζάρειος Σχολή.—Τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ριζαρείου Σχολῆς διὰ τοῦ ἐπ' ἐχάτων ψηφισθέντος νόμου προσλαβούσης τύπον ἱεροδιδασκαλείου, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της ὅπως εὐρυνθῇ ὁ κύκλος τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς ταύτης, ἀπεφάσισεν ὅπως εἰσαχθῶσιν εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος 30 μαθηταὶ ὡς ὑπότροφοι τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστ. Ταμείου ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους:

α') Οἱ εἰσαχθησόμενοι ὑποχρεοῦνται νὰ συμπληρώσωσι τὸν ἱεροδιδασκαλικὸν κύκλον ἐκπαιδεύσεως οὕτως, ὥστε ἀποφοιτῶντες νὰ διορισθῶσι δημοδιδάσκαλοι κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ σχετικοῦ νόμου. Συνεπῶς ἐὰν ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῶν διακοπῇ ἡ σειρὰ τῶν ἱεροδιδασκαλικῶν σπουδῶν ὑποχρεοῦνται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ Γεν. Ἐκκλησιαστ. Ταμείου διὰ τὰς γενομένας ὑπὲρ αὐτῶν δαπάνας.

β') Τῆς ἐτησίας χορηγίας τῶν τροφείων καὶ διδάκτρων ὁρισθείσης εἰς δραχμὰς ὀκτακοσίας, ἐν αἷς περιλαμβάνεται καὶ ἡ δαπάνη ἐνδυμάτων καὶ βιβλίων, τὰς μὲν 300 δρχ. θὰ πληρώνῃ ἐξ ἰδίων ὁ τρόφιμος εἰς δύο ἑξαμηνιαίας δόσεις, τὰς δὲ λοιπὰς 500 θὰ πληρώνῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ Γενικὸν Ἐκκλησ. Ταμεῖον.

γ') Ἡ χορηγία τοῦ Γεν. Ἐκκλησιαστ. Ταμείου θὰ ἐξακολουθήσῃ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἐν τῇ Ριζαρείῳ σπουδῶν, ἀλλὰ μόνον ἐφ' ὅσον ἡ μὲν ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐπίδοσις θὰ εἶναι τοὐλάχιστον *λίαν καλή*, ἡ δὲ διαγωγὴ τοὐλάχιστον *κοσμία*.

Οἱ βουλόμενοι νὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς ὡς ἄνω ὑποτροφίας ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλωσι τὸ ἀργότερον μέχρι τῆς 15 Αὐγούστου τὴν σχετικὴν αἴτησιν ἐπὶ πεντηκονταλέπτου χαρτοσήμου, συνοδευομένην ὑπὸ τῶν ἑξῆς ἐγγράφων:

1) Πιστοποιητικοῦ ἡλικίας, ἥτις δὲν δύναται νὰ εἶναι οὔτε κατωτέρα τῶν 14, οὔτε ἀνωτέρα τῶν 18 ἐτῶν διὰ τοὺς κατατασσομένους εἰς τὴν Α' τάξιν, καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀναλόγως.

2) Πιστοποιητικοῦ ἰατροῦ περὶ ὑγιείας καὶ ἀρτιμελείας, ὅπερ θὰ βεβαιωθῇ ἀκολούθως καὶ διὰ τοῦ εἰδικοῦ τῆς Σχολῆς ἰατροῦ.

3) Πνευματικῆς συμμαρτυρίας τῆς ἐνορίας, δηλούσης, ὅτι ὁ εἰσαγόμενος ἔχει κλίσιν πρὸς τὸ ἱερατικὸν στάδιον, δὲν ἔχει δὲ ὑποπέσει εἰς παράπτωμα ἀποκλεῖον αὐτὸν τῆς ἱερωσύνης.

4) Ἀπολυτηρίου Ἑλληνικοῦ Σχολείου ἢ ἐνδεικτικοῦ Α' ἢ Β' τάξεως Γυμνασίου μὲ βαθμὸν τοὐλάχιστον *λίαν καλῶς* καὶ διαγωγὴν *κοσμίαν*.

5) Ἐγγυητικοῦ, δι' οὗ ἀξιόχρεος ἐγγυητὴς ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Γεν. Ἐκκλ. Ταμεῖον τὰ διὰ τὸν ἐγγυώμενον δαπανηθέντα ἐν περιπτώσει μὴ τηρήσεως τῶν σχετικῶν ὅρων τῆς ὑποτροφίας.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος, λαμβάνουσα τὰς αἰτήσεις καὶ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, θὰ ὁρίσῃ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τοὺς εἰσαχθησομένους, οὓς καὶ θὰ εἰδοποιήσῃ τὸ Συνοδικὸν Γραφεῖον ὅπως προσέλθωσι καὶ καταταχθῶσι μετὰ τὰς νενομισμένας εἰσιτηρίους ἐξετάσεις.

Ταῦτα ἡ Ἱ. Σύνοδος κοινοποιοῦσα πρὸς τοὺς ἀνὰ τὸ Κράτος Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας, Ἐπισκοπικοὺς Ἀντιπροσώπους καὶ Ἐπισκοπικὰς Ἐπιτροπὰς δι' εἰδικῆς Ἐγκυκλίου ὑπὸ χρονολογίαν 25 Ἰουνίου ἐνεστῶτος ἔτους, συνέστησεν ὅπως διαταχθῇ ἡ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀνάγνωσις αὐτῆς.

Ἱερὰ Σύνοδος.—Συνεδρία τῆς 11 Ἰουλίου.—Ἀνεκοινώθησαν ἔγγραφα τοῦ Ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν κυροῦντος τὰς περὶ τοῦ διακόνου Μελετ. Παπανδρέου, τῶν ἱερέων Γεωργίου Στύπα καὶ Δημητρίου Ὑπερμαχίδου συνοδικὰς καὶ τοῦ ἱερέως Χούνης Εὐρυτανίας Γ. Παπαθανασίου τοῦ οἰκείου ἐπισκοπικ. δικαστηρίου ἀποφάσεις.

— Διετάχθη ἡ ἐπισκ. Ἐπιτροπεία Κορινθίας ὅπως μεταθέσῃ ἀλλαχοῦ τὸν ἐν Ἀκράτᾳ πρόσφυγα προσωρινὸν ἐφημέριον ἀρχιμ. Ἀθανάσιον Παμπούκτζογλουν.

— Ἀνεκοινώθη ἔγγραφον τοῦ καθηγητοῦ κ. Φ. Παπαδοπούλου, γνωρίζοντος ὅτι διεξελθὼν τὴν διαβιβασθεῖσαν αὐτῷ «Χριστιαν. ἠθικὴν» τοῦ καθηγητοῦ γυμνασίου κ. Κίμωνος Καββαδίου εὗρεν αὐτὴν σύμφωνον πρὸς τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

— Ἀπαντῶσα εἰς ἐρώτησιν τῆς ἐπισκοπ. ἐπιτροπείας Αἰτωλίας ἂν ὁ ἱεροκήρυξ τῆς ἐπαρχίας δύναται, ἀφ' οὗ ὑπέγραψε τὴν κατὰ τοῦ ἡγουμένου Δαμιανοῦ Πριοβόλου καταγγελίαν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν μονήν, νὰ ἐνεργήσῃ τὰς κατ' αὐτοῦ διαταχθείσας ἀνακρίσεις, ἡ Ἱ. Σύνοδος διέταξεν ὅπως ἀνατεθῇ εἰς ἕτερον ἡ διεξαγωγὴ τῶν ἀνακρίσεων τούτων.

— Ἀνεκοινώθη ἔγγραφον τοῦ Ἁγίου Γυθείου ἀναγγέλλον ὅτι ὁ μηνυτὴς τοῦ ἱερέως Νικολ. Παπατζανετέα Στασινὸς Κουβαρέας κληθεὶς ὑπ' αὐτοῦ συνῳδὰ τῇ ἀπὸ 4 Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἐγκυκλίῳ τῆς Ἱ. Συνόδου ἵνα ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνας τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης μηνύσεως, ἐδήλωσεν ὅτι ἀνακαλεῖ ταύτην, τούτου δ' ἕνεκα καὶ οὐδεμία ἐγένετο ἐνέργεια.

— Ἐγένετο δεκτὴ ἡ ὑπὸ τοῦ ἑλλην. προξενείου Κατάνης διὰ τῆς ἐπισκοπ. Ἐπιτροπείας Κεφαλληνίας διαβιβασθεῖσα σύστασις ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τὴν ἀναξιοπαθοῦσαν Ρόζαν Παπαδάτου ἡ ἐγκαταβίωσις ἔν τινι γυναικείᾳ μονῇ.

Μέριμνα ὑπὲρ τῶν μελλόντων νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὸ Ἱερατικὸν Φροντιστήριον. — Ὑπὸ χρονολογίαν 30 Ἰουνίου 1918 ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπέλυσε πρὸς τοὺς ἀνὰ τὸ Κράτος Σεβ. Ἱεράρχας, Ἐπισκοπικοὺς Ἀντιπροσώπους καὶ Ἐπισκοπικὰς Ἐπιτροπὰς τὴν ἀκόλουθον Ἐγκύκλιον, μετὰ τῆς συστάσεως ὅπως ἀναγνωσθῇ ἐπ' Ἐκκλησίας.

«Ἡ γενικῶς ἀναγνωρισθεῖσα ἀνάγκη τῆς ἀποκτήσεως κλήρου ἐνοριακοῦ πεπαιδευμένου, ὄχι μόνον ἐν ταῖς πόλεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς χωρίοις, ὑπηγόρευσε τὴν τροποποίησιν τοῦ ἐν ἰσχύϊ ἐνοριακοῦ Νόμου, δι' ἧς ἀπαγορεύεται τοῦ λοιποῦ χειροτονία ἱερέων ἄλλων πλὴν τῶν ἐχόντων δίπλωμα Θεολογικῆς Σχολῆς, πτυχίον τῆς Ἐκκλ. Ριζαρείου ἢ ἄλλης ὁμοβαθμίου Σχολῆς, καὶ ἐνδεικτικὸν τοῦ συνιστωμένου μονοταξίου Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου ὡς παραρτήματος τῆς Ριζαρείου Σχολῆς. Ἐκ παραλλήλου δὲ πρὸς τὴν ἀπαγορευτικὴν ταύτην νομικὴν διάταξιν ἐλήφθη πολιτικῶς τε καὶ ἐκκλησιαστικῶς πρόνοια ὅπως ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου κληθῶσιν οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν δημοδιδασκάλων ἢ ἀποφοίτων Γυμνασίων νὰ ἱερωθῶσιν, ὅπως προσέλθωσι καὶ καταταχθῶσι πρὸς φοίτησιν ἐνιαύσιον εἰς τὸ ἱερατικὸν παρὰ τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ Φροντιστήριον, σχετικὴ δὲ ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὁρίζει τὰ προσόντα τῶν προσελευσομένων καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς προσλήψεως αὐτῶν. Κατὰ τὴν Ὑπουργικὴν Ἐγκύκλιον παρέχεται ἄδεια ἑνὸς ἔτους εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους, τοὺς θέλοντας νὰ ἱερωθῶσι μετὰ πλήρους ἀπολαυῆς τοῦ μισθοῦ αὐτῶν ὡς δημοδιδασκάλων καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἱερατικῶν σπουδῶν αὐτῶν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τὴν ἐγκύκλιον ταύτην ἔχουσα ὑπ' ὄψει καὶ λαμβάνου-

σα πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι μόνη ἡ χορηγία τοῦ διδασκαλικοῦ μισθοῦ δὲν θὰ ἀρκέσῃ πρὸς συντήρησιν τῶν τε οἰκογενειῶν τῶν εἰς τὸ Ἱερατικὸν Φροντιστήριον προσελευσομένων διδασκάλων καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων, ἀπεφάσισεν ὅπως ἐκ τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησ. Ταμείου χορηγῆται εἰς ἕνα ἕκαστον αὐτῶν ποσὸν 60 δραχμῶν μηνιαίως καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς φοιτήσεως αὐτῶν ἐπὶ ἀποδόσει αὐτοῦ ἀτόκως εἰς τὸ Ἐκκλησ. Ταμεῖον εἰς μηνιαίας δόσεις ἐκ 30 δραχμῶν ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως ἱερατικῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐπιθυμεῖ νὰ γνωσθῇ εὐρύτατα ἀνὰ τὴν κοινωνίαν, ὅτι καταβάλλεται ἀπὸ τοῦδε σύντονος μέριμνα, ὅπως μισθοδοτηθῇ ἀξιοπρεπῶς ὁ ὁλόκληρος ἐνοριακὸς κλῆρος, ὁ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ περὶ προσόντων νόμου διορισθησόμενος, καὶ κατ' ἀκολουθίαν περιμένεται ἐκδήλωσις προθυμίας πρὸς ἐκκλησιαστικὰς καὶ θεολογικὰς σπουδὰς καὶ πρὸς κατάταξιν εἰς τὸν κλῆρον.

ΝΕΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΑΙ

[Ὁ «Ἐκκλησ. Κῆρυξ» ἀναφέρει μετὰ συντόμου κρίσεως πᾶν σύγγραμμα εἴτε μελέτημα ἐν περιοδικῷ ἢ φύλλῳ, τοῦ ὁποίου ἀντίτυπον ἀποστέλλεται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν αὐτοῦ].

Ἀρχιμ. ***Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου****, Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου, Διευθυντοῦ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς*, Ἰωάννης Καρυοφύλλης. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Ἐκκλησ. Φάρου»' Ἀλεξανδρείας). Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1918.

Ὁ ἀκάματος ἱστοριοδίφης τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ἐν τῇ μονογραφίᾳ ταύτῃ πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀξιώμασι διαπρέψαντας καὶ μεγάλην ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσιν ἀναπτύξαντος κατὰ τὸν ιζ' αἰῶνα Ἰωάννου Καρυοφύλλου. Ἡ πραγματεία ἐστηρίχθη κυρίως ἐπὶ τεσσάρων ἐπιστολῶν τοῦ Καρυοφύλλου πρὸς τὸν μετέπειτα Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Χρύσανθον Νοταρᾶν καὶ τὸν πρῴην Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιον δ', ὡς καὶ ἐπὶ δύο πραγματειῶν τοῦ αὐτοῦ Καρυοφύλλου, ἐν αἷς ἐκτίθεται ἡ περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας διδασκαλία του. Πάντα ταῦτα τὰ ἔγγραφα ἀνευρὼν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγιοταφιτικοῦ Μετοχίου συνδημοσιεύει τὸ πρῶτον νῦν ἐν παραρτήματι τῆς βιβλιογραφουμένης πραγματείας. Χάρις δ' εἰς τὰ ἔγγραφα ταῦτα πρώτην ταύτην φορὰν καθίσταται γνωστὴ ἡ γνησία διδασκαλία τοῦ Καρυοφύλλου περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀποκαλύπτεται δ' ὅτι ἀδίκως κατεδικάσθη ὡς κακόδοξος ὑπὸ τῆς συνόδου τοῦ 1691. Ὁ Καρυοφύλλης ὀρθῶς ἀποκρούων τὴν χρῆσιν τοῦ λατινικοῦ ὅρου «μετουσίωσις», ἐξ ἱστορικῶν λόγων εἰσπηδήσαντος εἰς τὴν μυστηριακὴν ὁμολογίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξ ἀμελείας τῶν Ἑλλήνων θεολόγων κρατήσαντος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Θεολογίᾳ, ὑπεραμύνεται σθεναρῶς τῆς χρήσεως τῶν παλαιῶν ἑλληνικῶν θεολογικῶν ὅρων «μεταβολή», «μεταποίησις», ἀδίκως δὲ κατεδιώχθη ὡς μὴ ὀρθοδοξῶν ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου καὶ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου καί, συνεπείᾳ τῶν ἐπιθέσεών των, κατεδικάσθη ὡς μὴ παραδεχόμενος τὴν μετουσίωσιν.

Ἡ πραγματεία εἶνε περισπούδαστος, χάριτες δ' ὀφείλονται εἰς τὸν συγγραφέα, διότι ἀποκατέστησεν ὁριστικῶς τὴν περὶ Καρυοφύλλου ἀλήθειαν.

γ. π.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Ἀθηνῶν δρχ. 10, Ἐπαρχιῶν δρχ. 12, Ἐξωτερικοῦ δρχ. 15. Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0.35.

Γραφεῖα ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Ἀθηνῶν.
Διευθυντὴς ΧΑΡΙΛ. Ι. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ